
بسم الله الرحمن الرحيم

شرح جامع

جغرافیای روستایی و کوچ نشینی (مبانی و ایران)

«علوم جغرافیایی»

مولف: سمانه سادات میری

انتشارات ارشد

پیشگفتار ناشر

خداوند بزرگ را شاکریم که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانیم قدمی در جهت گسترش علم و فرهنگ کشور عزیزمان برداریم و مسیری هموار را در اختیار مخاطبان و داوطلبان علاقمند به ادامه تحصیل قرار دهیم. از آنجائی که درحوزه کتاب‌های درسی و کمک درسی کارشناسی ارشد کتاب‌های زیادی به رشته تحریر در آمده است با این حال وجود یک مجموعه جامع، دقیق، کامل و دارای رفرنس(منابع) مستند احساس می‌شود.

همیشه دغدغه داشتیم که ای کاش می‌شد تمامی منابع پراکنده و گاهاً دست نایافتنی کنکور در یک مجموعه به گونه‌ای جذاب و شیوا آماده می‌شد و همچنین سوالات دوره‌های قبل کنکور نیز به گونه‌ای تشریحی پاسخ داده می شدند، که خدشه‌ای بر آنها وارد نشود و خیال داوطلبان عزیز آنقدر آسوده باشد که اطلاعات مندرج در پاسخنامه‌ها را برای بهره‌گیری در آزمون خود بکار گیرند. این کار با یاری خداوند بزرگ و همکاری نخبه‌ترین دانشجویان و اساتید کشور در انتشارات ارشد هماهنگ گردید و در تمامی مقاطع تحصیلی از کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حوزهٔ آزمون‌های سراسری – آزاد و پیام نور بسته‌های آموزشی شامل کتاب‌های بانک سوالات و کتاب‌های شرح جامع درس آماده گردید. در تهیه مجموعه‌های فوق‌الذکر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد و دکتری که حائز رتبه‌های تک رقمی کنکور می‌باشند، استفاده کرده‌ایم، تا شما عزیزان بتوانید در راستای افزایش توان علمی خود در جهت نیل به مقصود خویش نایل آیید. بدون تردید می‌توان گفت که برای اولین بار در نظام آموزشی کشور مجموعه‌ای به این سبک عرضه می‌شود که در کیفیت و کمیت بی‌نظیر بوده و تمامی نیازهای دانشجویان داوطلبان عزیز را پوشش داده است. امید است که استفاده از این مجموعه عزیزان را در جهت موفقیت در آزمون یاری رسانده باشد. در پایان لازم به ذکر است که بی نقصی محض از آن خداوند متعال می‌باشد، بنا براین از تمامی خوانندگان و داوطلبان عزیز خواهشمندیم نظرات سازنده خود را در مورد این کتاب به سایت انتشارات ارشد اعلام نمایند تا ما را در جهت هر چه بهتر آماده کردن این محصولات یاری رسانند.

با تشکر

ناشـــــر

www.arshadbook. ir

پیشگفتار مولف

دامنهٔ مطالعات روستایی و بررسی جوامع کوچ نشین، نسبت به گذشته گسترده‌تر شده است. هر چند که کتب و مقالاتی در این حیطه به چاپ رسیده است اما این منابع چندان کافی نبوده و امیدواریم در آینده مطالعات وسیع‌تری در زمینهٔ رشته‌هایی با گرایش مربوط به روستا انجام گیرد. امروزه بررسی علمی روستاها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا رشد بی‌رویهٔ شهرها علاوه بر نارساییها و پیچیدگیهای اجتماعی و اقتصادی، تزلزل و فروپاشی حیات روستا را نیز در بردارد. جغرافیای روستایی و کوچ‌نشینی یکی از شاخه‌های نسبتاً جدید در علم جغرافیا است در صورتی که مسائل شهری از دید باز مورد توجه بوده است. این کتاب با هدف تسهیل در مطالعات روستاشناسی و شناخت جوامع کوچ‌نشین گردآوری شده است که ضمن آرزوی توفیق برای دانشجویان، امیداوارم که مطالب این کتاب مفید واقع قرار گیرد.

فهرست مطالب

عنوان **صفحه**

پیشگفتار ناشر ۳
پیشگفتار مولف ۴

فصل اول: تعاریف و مفاهیم جغرافیای روستایی و کوچ‌نشینی

تعاریف و مفاهیم ۱۳
پیشگفتار ۱۳
۱- تعاریف و مفاهیم ۱۴
۲- برنامه‌ریزی روستایی ۱۵
مراحل برنامه‌ریزی ۱۶
تعاریف روستا ۱۸
روستانشینی ۱۹
اهداف جغرافیای روستایی ۲۰
تعاریف جغرافیای روستایی ۲۰
چشم انداز روستایی ۲۰
سکونتگاههای روستایی ۲۱
الگوهای سکونتگاه روستایی ۲۲
تعریف لغوی کوچ ۲۳
کوچ نشینی از نظر غیر جغرافیدانان ۲۳
انواع کوچ ۲۳
کوچ افقی ۲۴
کوچ عمودی ۲۴
تعریف کوچ از دیدگاه جغرافیا ۲۴
خلاصه فصل ۲۵
تست‌های آخر فصل ۲۶
پاسخنامه تستهای آخر فصل ۲۹

فصل دوم: برنامه‌ریزی و توسعه روستایی در ایران

برنامه‌ریزی و توسعه روستایی در ایران ۳۳
تاریخچه برنامه‌ریزی روستایی ۳۳
برنامه‌ریزی و توسعه روستایی ۳۳
ضرورت برنامه‌ریزی توسعه روستایی ۳۴
توسعه روستایی ۳۶

عنوان **صفحه**

سابقه برنامه‌ریزی روستایی در ایران ۳۷
عمران روستا در برنامه عمرانی هفت ساله اول (۳۴-۱۳۲۷) ۳۷
عمران روستایی در برنامه عمران هفت ساله دوم (۴۱-۱۳۳۴) ۳۷
عمران روستا در برنامه عمرانی سوم (۴۶-۱۳۴۱) ۳۷
عمران روستا در برنامه چهارم عمرانی (۵۱-۱۳۴۷) ۳۸
عمران روستا در برنامه عمرانی پنجم(۵۶-۱۳۵۲) ۳۸
سابقه برنامه‌ریزی روستایی در برنامه‌های توسعه اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی ۳۹
برنامه دوم توسعه اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۷۸-۱۳۷۴ ..... ۳۹
هدفهای کیفی ۳۹
هدفهای کمی برنامه‌های اجرایی : ۳۹
برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۸۳-۱۳۷۹) ۴۰
برنامه‌ریزی روستایی و مفهوم آن ۴۱
مراحل یک برنامه طرح ریزی ۴۱
اصلاحات ارضی ۴۱
اهداف اصلاحات ارضی در ایران ۴۲
پیامد اصلاحات ارضی در ایران ۴۳
خلاصه فصل ۴۵
تست‌های آخر فصل ۴۶
پاسخنامه تستهای آخر فصل ۵۰

فصل سوم: بررسی جمعیت روستاها و عشایر ایران

بررسی جمعیت روستاها و عشایر ایران ۵۳
توزیع جغرافیایی روستایی در ایران با توجه به جمعیت آنها ۵۴
جمعیت به عنوان شاخص مرکزیت ۵۴
روش تعیین مرکز ثقل جمعیت ۵۵
روش انتراکشن جمعیت و فاصله: ۵۵
روش مرکزیت هندسی ۵۶
روش مرکز ثقل جمعیت و تقاطع طولی و عرضی ۵۶
روش کارکردی ۵۶
روش کار کردی نوع اول ۵۷
روش کار کردی نوع دوم ۵۷
روش کار کردی نوع سوم ۵۷
توزیع جمعیت مناطق و مراکز عشایری ۵۷
حرکات جمعیت روستایی ۵۸
الف) میزانهای حیاتی ۵۸
ب) مهاجرت ۵۸
انواع مهاجرتهای درون مرزی روستاییان ۵۸
مهاجرت روستاییان در دوره‌های اخیر ۵۹
ویژگیهای کلی مهاجرت‌های روستایی در ایران ۵۹

عنوان **صفحه**

آثار نامطلوب مهاجرتهای روستایی ۶۰
ساختار اجتماعی سکونتگاههای روستایی ۶۰
جمعیت و اشتغال روستایی ۶۱
خصوصیات کلی جمعیت روستایی ۶۱
مهاجرت روستایی ۶۱
اشتغال روستایی ۶۳
خلاصه فصل ۶۴
تست‌های آخر فصل ۶۵
پاسخنامه تست‌های آخر فصل ۶۸

فصل چهارم: ویژگیهای اجتماعی- اقتصادی جوامع روستایی و کوچ‌نشین

برنامه‌ریزی صنایع روستایی و عشایری ۷۱
تعاریف صنایع روستایی ۷۱
اهداف ایجاد صنایع روستایی ۷۳
ایجاد نواحی صنعتی روستایی ۷۳
نیازهای ایجاد و طراحی صنایع روستایی ۷۴
الف) سرمایه ۷۴
ب) فن آوری صنایع روستایی ۷۵
ج)نیروی انسانی یدی و مهارتی ۷۵
د) بازار و بازار یابی، که مهمترین فاکتور برای توسعه صنایع روستایی است ۷۵
ه) حمایتهای اداری و دولتی ۷۵
و) ارتباطات و حمل ونقل؛ ۷۵
ز) مواد اولیه و انرژی مورد نیاز صنایع؛ ۷۵
روش تأمین سرمایه برای صنایع روستایی: ۷۶
الف) روش تأمین سرمایه از طریق افزایش درآمددر نواحی روستایی ۷۶
ب)تأثیر افزایش پس انداز در سرمایه گذاری صنعتی نواحی روستایی ۷۶
ج) روش تأمین اعتبارات برای سرمایه گذاری صنعتی در نواحی روستایی ۷۷
صنایع روستایی ۷۷
صنایع دستی ۷۸
الف) تعاریف صنایع دستی: ۷۹
ب) ویژگی‌های صنایع دستی: ۷۹
ج) صنایع دستی شهری و روستایی: ۸۰
د) صنایع دستی روستایی در ایران: ۸۱
صنایع دستی کوچ نشین‌ها ۸۱
روابط شهر و روستا ۸۲
مدل‌های بررسی روابط شهر و روستا ۸۳
مدل بازماندگی ۸۳
مدل دوگانگی ۸۳
مدل پیوستگی ۸۳

عنوان **صفحه**

مدل‌های کاری ۸۴
مدل حوزهٔ نفوذ..... ۸۴
مدل حومه ۸۴
مدل تجمع (انباشت) ۸۵
مدل وابستگی ۸۵
مدل مرکز- پیرامون ۸۵
منابع آب روستاهای ایران..... ۸۶
منابع آب زیرزمینی ۸۶
انواع قناتها ۸۶
چاه..... ۸۷
انواع چاه ها در ایران..... ۸۷
انواع چشمه ۸۸
آب‌های سطح الارض ۸۸
خلاصهٔ فصل ۸۹
تست‌های آخر فصل..... ۹۰
پاسخنامه تست‌های آخر فصل ۹۳

فصل پنجم: جوامع کوچ نشین

جغرافیای کوچ نشینی..... ۹۷
گروه‌های عمدهٔ کوچ نشین در جهان..... ۹۷
تشکیل نومادیزم و اساس جغرافیایی و پراکندگی آن ۹۸
ویژگی‌های نومادیزم مطلق..... ۹۸
شکل نیمه نومادیزم..... ۹۸
اولین نومادهای جهان و گسترش جغرافیایی آن ها ۹۸
شکل ترانسهومانس ۹۹
موارد اختلاف بین اقتصاد آلمی‌و اقتصاد ترانسهومانس..... ۹۹
ریشهٔ لغت ترانسهومانس ۹۹
انواع ترانسهومانس ۱۰۰
ترانسهومانس حد فاصل..... ۱۰۰
ترانسهومانس زمستانی یا معکوس ۱۰۰
ترانسهومانس کوچک ۱۰۰
اقتصاد آلمی ۱۰۱
علل پیدایش و ساختار جامعه‌های کوچ نشین در ایران..... ۱۰۱
علل پیدایش کوچ نشینی در ایران..... ۱۰۱
موقعیت جغرافیایی ایران..... ۱۰۱
سازمان ایل..... ۱۰۲
مطالعهٔ ایل‌های عمدهٔ ایران ۱۰۲
خلاصهٔ فصل ۱۰۳
تست‌های آخر فصل..... ۱۰۴
پاسخنامه تست‌های آخر فصل ۱۰۷
منابع و مآخذ ۱۰۸

فصل اول

تعاریف و مفاهیم جغرافیای روستایی و کوچ‌نشینی

عناوین اصلی

- پیشگفتار
- ۱- تعاریف و مفاهیم
- ۲- برنامه‌ریزی روستایی
- مراحل برنامه‌ریزی
- تعاریف روستا
- روستانشینی
- اهداف جغرافیای روستایی
- سکونتگاههای روستایی
- تعریف لغوی کوچ
- خلاصه فصل

فصل اول

تعاریف و مفاهیم جغرافیای روستایی و کوچ‌نشینی

پیشگفتار

مطالعات جغرافیای روستایی یکی از شاخه‌های نسبتاً جدید در علم جغرافیا است، در صورتی که توجه به مسائل شهری و در نتیجه جغرافیای شهری و متعاقب آن برنامه‌ریزی شهری سابقه طولانی در تاریخ جغرافیا دارد. شاید بتوان گفت که آغاز مباحث روستایی و در نهایت طرح جغرافیای روستایی از نتایج عملکرد انقلاب صنعتی در کشورهای اروپائی است؛ زیرا که در این دوره توجه به محیطهای روستایی به منظور تأمین نیاز صنایع با توجه به عامل مهم مواد اولیه و نیروی انسانی ارزان بوده که هر دو در محیط روستایی وجود داشته اند[۱].

اگر به اختلافهای ساختاری روستاها بیاندیشیم، بسیاری از این اختلافها، به وسیله چشم اندازهایی نظیر، شکل عمران روستاها، به ارزش رسانیدن منابع، فعالیتهای اجتماعی- اقتصادی، فضاهای فرهنگی، سطح زندگی، عدم تساوی در دسترسی به امکانات و خدمات، و انتظارات برای آینده مشاهده میشود، لذا برای رفع این اختلافات بین روستایی، برنامه‌ریزی همه جانبه روستایی ضرورت مییابد. اختلافهای بین روستایی موجود که عمدتاً از طریق سیمای ظاهری روستاها و شکل توسعه فیزیکی آنها قابل مشاهده است، ریشه در ضعف برنامه ریزی‌های روستایی- یعنی عدم برنامه‌ریزی در زمینه توسعه انسانی و عدم برنامه‌ریزی در توسعه فیزیکی روستاها دارد. برای رسیدن به ظرفیتهای توسعه‌ای در نواحی روستایی، برنامه‌ریزی در زیر ساختهای مورد نیاز روستاها، جهت افزایش اشتغال و درآمد، ارتقاء سطح کیفی جامعه روستایی و گرایش این جامعه به سوی امور مشارکتی ضرورت مییابد[۲].

بررسی علمی‌روستاها گرچه به عنوان زمینه‌ای تحقیقاتی از دیرباز مورد توجه بوده، تنها در دهه‌های اخیر مورد مرافه خاص قرار گرفته است. آنچه به ضرورت این مقوله دامن میزند، این واقعیت است که رشد بی رویه شهرها و نارسائیها و پیچیدگی‌های اجتماعی و اقتصادی در واماندگی، تزلزل و فروپاشی حیات روستایی ریشه دارد و رشد و توسعه روستایی در مجموعه دروس بسیاری از شاخه‌های علمی مانند جغرافیا، اقتصاد و جامعه شناسی رونق تازه‌ای یافته است. از آغاز سده بیستم، ارتباط متقابل انسان و محیط به عنوان کانون اصلی بررسیهای مکانی پیوسته مورد تأکید جغرافیدانان قرار گرفته است. در این ارتباط، دو مفهوم انسان و محیط طبیعی معمولاً به عنوان مفاهیمی کلی و حتی مجرد بکار رفته اند. به طور کلی، ویژگیهای خاص زندگی گروههای انسانی و خصوصیات معین محیطی، مجموعه‌ای پویا و مبتنی برکنش متقابل به وجود میآورد که در گذر زمان تغییر می‌پذیرد[۳]!

جوامع کوچ نشین همانند جوامع روستایی از گوناگونی و پیچیدگی هایی برخوردار است و اینکه چرا این جوامع گوناگون و با یکدیگر متفاوت اند به دلیل سازمانی است که از آن برخوردارند که بعضی از جوامع پیچیده و بعضی دیگر بسیار ساده اند و

۱- ودیچی، کاظم؛ مقدمه‌ای بر روستاشناسی ایران؛ ص ۱۶

۲- مطیعی لنگرودی، حسن؛ برنامه‌ریزی روستایی با تأکید بر ایران؛ ص ۹

۳- سعیدی، عباس، مبانی جغرافیای روستایی، ص ۲ و ۳

حتی گاهی این جوامع جنگجویند و گروهی آرامش طلب و صلح جو. بطور کلی مفهوم نظـام در جوامـع کـوچ نـشین از اهمیـت بسیاری برخوردار است و پیوستگی افراد کوچ رو نسبت به هم و نسبت به دام را مشخص میکند. در یک جامعه کوچ نشین میان اعضای آن هماهنگی وجود دارد و این هماهنگی به گونه‌ای است که افراد همیشه درجهت منافع کلی نظام عمل می‌کنند[۱].

۱- تعاریف و مفاهیم

برنامه ریزی: شناخت کافی از مسائل و امکانات، نخستین گام برای برنامه‌ریزی است. ضعف تجربه‌ای و علمی در این زمینه، سبب عدم موفقیت بسیاری از برنامه‌ریزی ها میشود. در کشورهای رو به رشد، بسیاری از برنامه ها به هدف نهایی نمیرسـد و یـا حداکثر دستیابی به اهداف برای آنها ۶۰ تا ۷۰ درصد است. عمده ترین دلایل عدم موفقیت در رسیدن به اهداف برنامـه ریزیهـا، ذهنی نگری بسیاری از دست اندرکاران برنامه‌ریزی به لحاظ ضعف علمی و تجربی در برنامه‌ریزی است. برنامه‌ریزی جریانی است دائمی که انسان و جامعه را در این تلاش برای تعالی و توسعه یاری میدهد. تین برگن، برنامه‌ریزی را، کارخردمندانه و بکار بستن روشهای درست میداند و یا چامبرلین معتقد است که برنامه ریزی، مدیریت نظام دارائیهاست[۲].

برنامه ریزی، عقلانیت و نظم را به سازمان میآورد و وضعیت‌های بحرانی و اضطراری را به حداقل کـاهش میدهـد. سـازمانی که به طرز صحیح برنامه‌ریزی میکند، میتواند فعالیتهای خود را در جهت نتایج سنجش پذیر متمرکز کرده، انرژی خود را بیهوده به هدر ندهد[۳].

مایکل تودارو، عقیده دارد، برنامه‌ریزی متمرکز ملی، تنها مکانیسم نهادی و سازمانی لازم برای فائق آمدن بـر محـدودیتهای اصلی توسعه و تضمین رشد پایدار اقتصادی است[۴].

بنابر اندیشه تین برگن، تأثیر برنامه‌ریزی در کشورهای مختلف که دارای ساختار متفاوتند، فرق میکند، در نتیجه، میـزان نیـاز به برنامه‌ریزی نیز متفاوت است. برنامه‌ریزی زمانی بسیار مطلوب است که بـه تـأثیر آن نیـز بـا دیـده موافـق بنگرنـد. بـا توجـه بـه خصوصیات عمده برنامه‌ریزی، میتوان انتظار داشت که برنامه‌ریزی در موقعیتهایی تأثیر مثبت بیشتری بر اقتصاد داشته باشد که :

- نیاز مبرم تری برای پیش بینیهایی که احساس می‌شود.
- نیاز مبرم تری برای رسیدن به بعضی هدفها وجود دارد.

۱. نیاز مبرم تری برای هماهنگی احساس می‌شود.

نیاز به هر یک از این سه اصل، به ساختار ویژه هر کشور و نیز به مقتضائی که بر آن حکمفرماست بستگی خواهد داشت[۵].

برنامه‌ریزی نحوه استفاده از منابع محدود برای رفع نیازهای نامحدود است، به نحوی که بالاترین رضـایت را بـه مـا میدهـد نهرو نخست وزیر فقید هندوستان، برنامه‌ریزی را عبارت از : بکارگیری هوش برای مقابله با واقعیات و شرایط واقعـی و یـافتن راه در جهت کل مسائل تعریف کرده است[۶].

۱- مشیری، رحیم، جغرافیای کوچ نشینی، ص ۲

۲- مطیعی لنگرودی، حسن، برنامه‌ریزی روستایی با تأکید بر ایران؛ ص ۱۴

۳- معینیان، محمود؛ بررسی مشکلات برنامه‌ریزی منطقه‌ای در ایران، ص۷

۴- تودارو، مایکل، توسعه اقتصادی در جهان سوم، ترجمه غلامعلی فرجادی، ص ۶۸۱

۵- تین برگن،یان؛ برنامه‌ریزی مرکزی، ترجمه احمد عظیمیبلوریان، ص ۷۱

۶- رحیمی موقر، سعید،برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی، ص ۷۰

در تعریفی دیگر، برنامه‌ریزی عبارت است از پویش هدایت عقلایی مکانیسم تصمیم گیری، در امور توسعه اقتصادی-اجتماعی، در ابعاد زمانی بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت به منظور بهره برداری منطقی و هماهنگ از امکانات و منابع، در جهت تأمین نیازمندی‌های عمومی و اساسی جامعه[۱].

برنامه‌ریزی شامل کارها و کوششهایی است که با انجام آنها میتوان فعالیتهای پروژه و روابط میان آنها را شناخت و مدت منابع مورد نیاز و هزینه اجرای آنها را بر اساس معیارها و موازین اجرایی موجود، در سازمان مولد پروژه و همچنین کیفیت نتایج و محصولات پروژه را پیش بینی، برآورد و اصلاح کرد، و در واقع برنامه‌ریزی خودفرآیندی برای تأمین و استفاده بهینه از منابع پروژه است[۲].

برنامه‌ریزی به تعیین اهداف غایی و هدفهای کمی فعالیتها، بسیج و تخصیص منابع، روال اجرا و ساختار مدیریت، مربوط می‌شود[۳].

فریدمن نیز برنامه‌ریزی را چنین تعریف میکند: برنامه‌ریزی اساساً یک روش اندیشیدن به مسائل اجتماعی و اقتصادی است جهت گیری برنامه‌ریزی به سوی آینده است و عمیقاً به ارتباط میان هدفها و تصمیمهای جمعی مربوط بوده و برای جامع بودن خط مشی و برنامه تلاش میکند. هر جا که این شیوه‌های تفکر به کار رفته باشد، این استنباط وجود دارد که برنامه‌ریزی در حال انجام است پرفسور پلوت زارمبا، استاد کرسی برنامه‌ریزی شهری و روستایی و عضو کمیته برنامه‌ریزی علوم لهستان،عنوان میکند که، برنامه‌ریزی یعنی پیش بینی؛ هدف از برنامه‌ریزی این است که بهترین تصویر از آینده را پیش‌بینی کند و مشخص نماید که چطور باید آن را در مراحل مختلف اجرا نمود[۴].

۲- برنامه‌ریزی روستایی:

برنامه‌ریزی روستایی فرآیندی پیچیده و دربرگیرنده ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و ... است که از سویی به بهره وریهای اقتصادی حاکم بر روستاها، و از سویی دیگر کارایی‌های مربوط به زیرساختها و امکانات رفاهی روستاها را به خود اختصاص میدهد. برنامه‌ریزی روستایی فرآیندی هم سونگر و ترکیبی است که صرفاً به کارکرد بخشی خاص وابسته نبوده‌هاند بلکه در سایر عملکرد سیستمی و ترکیبی شکل می‌گیرد[۵].

برنامه‌ریزی روستایی عبارت است از: برنامه‌ریزی برای گسترش یک بخش اقتصادی خاص در یک منطقه روستایی؛ برنامه‌ریزی برای خدمات اجتماعی با تسهیلات عمومی در داخل یک بخش، یک دهستان و برنامه‌ریزی برای کاهش فقر. برنامه‌ریزی روستایی آن است که از طریق بهبود اطلاعات نهادها، فنون تکنولوژی، زیرساخت و بازاریابی وضعیت تولید و امکانات، کسب درآمد را بهبود بخشد[۶].

برنامه‌ریزی روستایی عبارت است از تعیین هدف و اجرای امور در روستاها برای کسب رفاه و امنیت، و رسیدن به سطح قابل قبول استانداردهای زیستی جامعه روستایی[۷].

۱- پولادژ، محمد؛ آینده نگری رشد و توسعه در سیستم برنامه ریزی، ص۱۰۳

۲- مطیعی لنگرودی، حسن، برنامه‌ریزی روستایی با تأکید بر ایران؛ ص ۱۶

۳- عبدالحی، حسنت، توسعه روستایی همه جانبه، ترجمه علیرضا کاشانی، ص ۳۴

۴- مطبعی لنگرودی، حسن؛ برنامه‌ریزی روستایی با تأکید بر ایران، ص ۱۶

۵- مطبعی لنگرودی، حسن؛ برنامه‌ریزی روستایی با تأکید بر ایران، ص ۱۶

۶- وال، آورم بن دیوید، برنامه‌ریزی توسعه نواحی روستایی، ترجمه عباس حکیمی، ص ۱۳۶

۷- آسایش، حسین، کارگاه برنامه‌ریزی روستایی، ص ۴۵